Leto XVIII. V.b.b. [Klagen]furt (Celovec), dne 10. avgusta 1938 St. 32.

Herrn Toplitzer Johann,
Vlg. Lepš,
Reisbach,
P. Keutschach, Ktn.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROSKI SLOVENEC“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. Posamezna štev. 10 Rpf
Stane četrtletno: RM 1·— ; celoletno: RM 4·—
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25·— ; celoletno: Din. 100·—

Sudetski Nemci odklanjajo narodnostni statut.

Osnutek narodnostnega statuta, ki smo ga objavili zadnjič na tem mestu in ki naj bi nudil po mnenju čehoslovaške vlade podlago za mirno rešitev perečega narodnostnega vprašanja na Čehoslovaškem, je evropska javnost živahno komentirala. Sudetski Nemci pa so odgovorili na predloge čehoslovaške vlade glede nameravane ureditve manjšinskega problema v posebni knjižici. Sudetski Nemci v tej brošuri vladne predloge odklanjajo kot popolnoma nezadostne in nezadovoljive. Ker je v tej knjižici podano stališče sudetskih Nemcev v vsakem pogledu zanimivo in za nadaljni razvoj manjšinskega vprašanja važno v obče, ga podajamo v naslednjem v glavnih obrisih:

Uvodoma se podčrtava, da vsi dosedanji predlogi čehoslovaške vlade ne vsebujejo nobene nove formule, še manj pa je v njih govora o kakem materielnem zboljšanju dosedanjega pravnega položaja nečeških narodov in narodnih skupin. Pač pa se zdi, da se namerava dosedanja, pristransko v korist čeških elementov uveljavljena praksa legalizirati tudi za prihodnost. Mesto da bi se zajamčil boljši pravni red za do sedaj zapostavljene nečeške narode in narodne skupine, pa so vidna predvsem prizadevanja, da se privilegirani položaj onih Čehov, ki so se v zadnjih dvajsetih letih naselili na nečeškem ozemlju, utrdi. Ker je glavni del narodnostnega statuta le podaljšanje že veljavnih zakonskih določb, je treba predloge čehoslovaške vlade smatrati kot nov poizkus, da se brezpravni položaj narodnih manjšin na Čehoslovaškem ovekoveči.

Vse določbe narodnostnega statuta temeljito — razen pravno neobvezne obljube vlade, da bo čuvala narodnostni mir — na misli čehoslovaške narodne države. To se pravi, da ostanejo Čehi tudi v bodoče državni narod, ostali narodi in narodne skupine pa državljani drugega reda. Za le-te se izdajo samo izjemne določbe oziroma že obstoječe izjemne določbe se nekoliko razširijo. To pa je z načeli enakopravnosti ne le državljanov, temveč tudi narodov in narodnih skupin naravno popolnoma nezdružljivo. Duh, ki veje iz tega pojmovanja, dovoljuje samo češki značaj države in njenih naprav in zahteva od ostalih narodov priznanje tega dejstva. Nudi jim pa samo skrajno omejeno varstvo in zaostaja daleč za danimi češkimi obljubami na mirovni konferenci ter celo za prevzetimi mednarodnimi obvezami.

Tam pa, kjer se daje enakopravnost, kakor pri kulturnim zadevam določenih sredstvih, je ta namenjena predvsem varstvu čeških manjšin, ki so se po l. 1918 naselile v nečeškem ozemlju kot predstraže češke ekspanzivnosti. S tem se hoče preprečiti popravo krivic, ki so bile storjene nečeškim narodom.

Na ta način gre čehoslovaška vlada mimo temeljnega vprašanja, ki obstoji v tem: kako je treba načelno iz temeljev urediti državo in njene institucije, da bo zajamčena resnična enakopravnost narodov in narodnih skupin in s tem odstranjeno trajno ognjišče nemira v srednji Evropi. Na to vprašanje iščemo zaman odgovora v narodnostnem statutu. Treba se je namreč zavedati, da so napetost in nezadovoljnost med narodi na Čehoslovaškem povzročila predvsem naslednja dejstva:

1. Brezobzirna izraba večinskega načela v parlamentu po češkem narodu v čisto imperialistične svrhe.

2. Izvajanje vladne oblasti v smislu vzpostavitve češke narodne države.

3. Zasedba vseh važnejših državnih postojank po pripadnikih češkega naroda.

4. Zloraba državne oblasti v vsaki obliki v prid zahtevam češkega naroda in zapostavljenje ostalih narodov in narodnih skupin na vseh življenskih področjih.

5. Prednost češkega naroda in jezika v državi ter posredno in neposredno podpiranje njegove ekspanzivnosti celo s sredstvi raznarodovanja.

6. Vodstvo državne politike in preziranje povezanosti narodnih manjšin z njihovim materinskim narodom.

Da bo mogla Čehoslovaška država vršiti svojo mednarodno poslanstvo, je nujno potrebno, da se njeni organi in njene institucije temu cilju primerno preosnujejo. Zato pa je potrebno, da se narodi in narodne skupine na Čehoslovaškem priznajo kot ustavni elementi države in da se zajamči njih delež pri vodstvu in ureditvi države po načelih enakopravnosti v ustavi. Treba je, da se uresniči izrek znanega češkega borca in voditelja v dobi Metternichovega in Bachovega absolutizma: „Jaz gospod, ti gospod.“ Narodnostni statut vsebuje na primer pod naslovom „Enakost državljanov pred zakonom“ v ustavni listini zapisane določbe. Praktičen pomen pa more imeti princip enakosti le tedaj, ako se črtajo njemu nasprotujoči zakoni, odredbe in navodila oblasti in ako se bo skrbelo za dejansko, načelu enakosti odgovarjajoče izvajanje uradne oblasti.

Dosedanje jamstvo enakosti torej ni bilo nikaka ovira za zapostavljanje narodnih manjšin, zato je narodnostni statut samo slepilo za svetovno javnost.

Diplomatske akcije velesil.

V zadnjih tednih so bili v evropski diplomaciji storjeni novi poizkusi, da bi se nadaljevala pogajanja med velesilami za odstranitev raznih nesoglasij in sklenitev sporazuma vsaj v najvažnejših vprašanjih. Ta prizadevanja, ki so bila ta teden pospešena s potovanji nemških, italijanskih, angleških in francoskih diplomatov, so se pa sedaj prekinila in odgodila na poznejši čas.

Nemčija in Anglija sta razpravljali o trenutno najbolj perečem Čehoslovaškem vprašanju in oboroževanju v zraku. V tej zvezi je treba omeniti poset Führer-jevega zaupnika stotnika Wiedemanna v Londonu ter Runcimanovo misijo v Pragi. Verjetno je, da se bodo pogajanja med Nemčijo in Anglijo o bodočem sodelovanju nadaljevala šele po končni likvidaciji sudetskonemškega problema v Čehoslovaški.

Med **Anglijo in Italijo** v letošnji spomladi sklenjen sporazum, doslej še ni uveljavljen, ker niso izpolnjeni pogoji, od katerih je uveljavljene odvisno. Z angleške strani je glavni pogoj dokončna ureditev španskega vprašanja, predvsem odstranitev vseh prostovoljcev tako iz nacionalistične kakor republikanske Španije. V tem oziru se je sicer sporazumno določilo postopanje, ki naj načrt uresniči, toda razvoj nadaljnih dogodkov je pokazal, da so na delu podtalne sile, ki realizacijo sklenjenih dogovorov zavlačujejo in onemogočajo. V vsem, kar se nanaša na ta vprašanja, smo še vedno tam, kjer smo bili. Dokler so tuji prostovoljci v Španiji, pa Anglija ne misli ustreči italijanski želji, da bi medsebojni sporazum ratificirala in pričela v praksi izvajati.

V glavnem radi Španije so bila tudi prekinjena letos meseca maja pričeta pogajanja med **Italijo in Francijo.** Italija je zahtevala od Francije, da prizna aneksijo Abesinije in odreče vse simpatije rdeči Španiji, dočim se je s svoje strani dosledno branila dati Franciji zahtevana zagotovila. Predvsem pa ni mogel biti dosežen noben sporazum glede resnične nevtralizacije španske državljanske vojne. Na posredovanje diplomatskih krogov se je skušalo zadnje dni ponovno pripraviti podlago, toda vesti, ki jih je prinesel Blondel francoskemu zunanjemu ministru Bonnetu iz Rima, so dokazale, da teren za sporazum še ni pripravljen.

Mir med Japonsko in Rusijo resno ogrožen. Že nekaj dni grmijo na Daljnem vzhodu ob ruskimandžurski meji topovi. Najprvo so prekoračili mejo ruski oddelki, ki so v naskoku zavzeli strategično postojanko Čangkufeng. Japonci so jih nato vrgli preko meje nazaj. Rusi pa so začeli ponovno napadati. Sovjetska letala so v teku zadnjega tedna dnevno napadala japonske postojanke na Koreji in v Mandžuriji. Medtem ko se vrše krvavi spopadi med ruskimi in japonskimi četami brez vojne napovedi, so diplomati v Tokiu in Moskvi na delu, da bi spor poravnali mirnim potom.

Predlog za preselitev Čehov in Nemcev. Sudetskonemški listi objavljajo senzacionalne pobude, ki so baje angleškega izvora, po katerih naj bi se izdelal načrt za preselitev vseh na ozemlju sudetske nemške manjšine živečih Čehov na češko ozemlje, vseh med Čehi živečih Nemcev pa na sudetsko nemško ozemlje. Namen te zamenjave naj bi bil ta, da se odstrani dosedanja pomešanost, ki je glavna ovira za sporazum med obema narodoma. Med sudetskimi Nemci je vzbudil ta predlog veliko zanimanje in živahno diskusijo, dočim češko stališče še ni znano.

Poljska akcija za blok miru. Pretekli teden je obiskal poljski zunanji minister Beck Oslo na Norveškem. Ves čas bivanja na Norveškem so listi obširno razpravljali o prizadevanjih Poljske, da se ustvari od Severnega ledenega morja do Črnega morja blok držav, katerih glavni cilj je ohranitev miru. Tudi Norveška, kakor vse nordijske države, stoji na stališču, da je treba z vsemi razpoložljivimi sredstvi doseči, da ne nastane v Evropi nova vojna. V tem duhu so bile tudi izmenjane zdravice na banketu, katerega je priredil norveški zunanji minister Koch v počastitev Becka. Oba sta se v svojih govorih dotaknila tudi vprašanja Zveze narodov. Beck je dejal, da se Zveza narodov mora ohraniti, toda potrebna je temeljite preosnove, kajti taka kot je sedaj, ne ustreza potrebam in ne more izvrševati svojega velikega poslanstva.

Solunski sporazum. 31. julija je bil podpisan v Solunu sporazum med Bolgarijo in državami Balkanskega sporazuma. Ta sporazum pomeni za Bolgare veliko presenečenje. Še isti dan so letala metala po bolgarskih mestih letake, s katerimi je prebivalstvu dano v vednost, da je grški ministrski predsednik Metaxas kot zastopnik Balkanskega sporazuma podpisal novo pogodbo, s katero je Bolgarija stopila v politični krog vseh ostalih balkanskih držav. V letakih se poudarja glavni uspeh, da se bo odslej Bolgarija smela nemoteno oboroževati in da ustvarja novi pakt pot k tesnejši zvezi med Bolgarijo na eni strani ter Jugoslavijo, Grčijo, Romunijo in Turčijo na drugi strani. Sporazum, ki ga je podpisal za Bolgarijo predsednik vlade Kjoseivanov, vsebuje tudi točko o nenapadanju med vsemi članicami balkanskega sporazuma in med Bolgarijo.

175letnico preselitve Nemcev, ki so prišli iz Würtemberga in Badena, je proslavila občina Iličevo v Jugoslaviji. Te proslave so se udeležili predstavniki oblasti ter številni gostje iz nemškega rajha ter vse Vojvodine in Slavonije. Na dan te proslave so odkrili tudi spomenik umrlim nemškim priseljencem. Spomenik predstavlja nemško družino, izdelal pa ga je kipar iz Bačke, Leitner. Ta dan je bil v Iličevu tudi velik sprevod, ki je prikazoval vsa poljedelska dela od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Prirejena je bila tudi razstava, na kateri je bilo razstavljenih nad 400 vrst raznega sadja in cvetja, poleg tega pa večje število poljedelskih strojev. Svečanost je bila končana z gledališko predstavo, v kateri so prikazovali življenje vojvodinskih Nemcev.

Ustoličenje pravoslavnega patriarha Gavrila. V Peči, v slavni prestolici pravoslavnih vladik, je bil 3. avgusta slovesno ustoličen patriarh Gavrilo. Slovesnosti so se udeležili tudi visoki državni dostojanstveniki. Ob tej priliki je poleg drugih govoril tudi pravosodni minister Simonovič, ki je poudaril, kako neizmerne zasluge si je pridobila srbska pravoslavna cerkev za ustanovitev današnje velike in močne Jugoslavije. Izrazil je nadalje svoje prepričanje, da bo patriarh Gavrilo storil vse, kar je v njegovi moči za napredek in veličino srbske pravoslavne cerkve in za srečo in blaginjo jugoslovanskega kralja in naroda. Mi-

nister je slavil vrline Črnogorcev, iz katere srede je izšel novi patriarh, in končno dvignil kozarec za dolgo, rodovitno in srečno vlado patriarha Gavrila na staroslavnem prestolu srbskih vladik.

Nemški prometni urad v Belgradu je pred nekaj dnevi slavil štiriletnico svojega obstanka. Ustanovljen je bil julija meseca leta 1934 in je pod upravo nemškega generalnega konzula Deuhausena dosegel lepe uspehe. Srbski listi naglašajo, da je ta urad mnogo pripomogel k temu, da smejo Jugoslovani v tolikšnem številu potovati v Nemčijo, Nemci pa še v večjem v Jugoslavijo. Da bi se delavnost prometnega urada še povečala, je bila predkratkim ustanovljena v Zagrebu podružnica tega urada. V Zagrebu je ta ustanova naletela na še toplejši sprejem že zato, ker je Zagreb mnogo bližji nemški meji.

Vprašanje sudetskih Nemcev je postala evropska zadeva. Položaj na Češkem še vedno ni razčiščen, kajti dosedanji predlogi čehoslovaške vlade po nazorih sudetskih Nemcev ne nudijo nikake garancije za popolno enakopravnost nemškega naroda s češkim. Sedaj je prispel v Prago angleški diplomat lord Runciman, kateremu je poverjena težka naloga, da kot svetovalec posreduje med Nemci in Čehi.

Kitajci se umikajo. Japonske čete se približujejo glavnemu mestu Kitajske, Hankau. Japonci s svojimi bombniki in lovskimi letali neprestano napadajo kitajske položaje. Zadnji ponedeljek so se japonska letala spopadla s kitajskimi in je bilo na obeh straneh obilo žrtev. Dan nato je napadlo 18 japonskih bombnikov tudi Hankau in metalo na mesto bombe. Učinek je bil grozen. Na severnem bregu reke Jaugre so pričeli Japonci novo srdito ofenzivo.

Palestino bodo razdelili. Nemiri v Palestini se kljub vsem angleškim naporom še vedno nadaljujejo. Tudi zadnje dni je bilo izvršenih več bombnih atentatov na vlake, železnice in druge javne objekte. Tudi telefonska zveza med Palestino in Egiptom je bila pretrgana. O položaju v Palestini je imel Chalberlain dolgo konferenco z ministrom Macdonaldom. Čuje se, da je vlada trdno odločena napraviti v Palestini mir in red z vojaškimi in političnimi odredbami. Največ skrbi pa ji povzroča delovanje pobeglega velikega muftija, ki živi in deluje sedaj v Siriji. Obenem je bilo sklenjeno, da se bo načrt za razdelitev Palestine predložil čimprej Zvezi narodov brez ozira na stališče Judov in Arabcev.

Belgrad dobi olimpijski stadion. Arhitekt prof. Werner March, ki je zgradil berlinski „Olympia Stadion", je prejel od belgrajske vlade nalog za izpeljavo gradnje stadiona v Belgradu. Po njegovih izjavah bo belgrajski stadion monumentalna stavba z izrazito narodno arhitektonsko karakterizacijo ter bo imel prostora za 40.000 oseb. Stadion bo gotov v dveh letih.

To in ono. Na Dunaju so 2. avgusta otvorili razstavo „Večni jud". Razstava predočuje pogubonosni vpliv judovstva na arijske narode ter uspešno borbo narodnega socializma proti židovstvu. — Te dni so porušili v Nürnbergu judovsko sinagogo (cerkev). — V Berlinu je bila 4. avgusta izvršena smrtna kazen nad Wilhelmom Kaschelom iz Dresdena, ker je izdajal tujcem nemške vojaške tajnosti. — Romunska vlada je ustanovila generalni komisarijat za manjšinsko vprašanje. Komisarijatu načeluje vseučiliški profesor Silvio Dragomir. — Veliki letalski manevri so se vršili 5. in 6. avgusta na Angleškem, pri katerih je sodelovalo 900 letal ter 20.000 topničarjev in pionirjev suhozemske vojske. — Maršal Goering je podelil kot vodja vseh nemških lovcev častno članstvo nemškega lovskega združenja egiptskemu kralju Faruku. — Od 1. oktobra naprej bo judom v naši državi prepovedano zdraviti ljudi nemške krvi. — Uradno poročilo o italijanskih izgubah na španskih bojiščih pri Teruelu in Barakosi našteva naslednje žrtve: Ubitih je bilo 27. častnikov in 1846 legionarjev, a ranjenih je bilo 1473 legionarjev. — Maribor se pripravlja na svečano proslavo 20letnice Jugoslavije, ki bo 14. avgusta. Pri proslavi sodelujejo Slovenci iz cele države. — V Belgradu se opaža od leta do leta večja gradbena podjetnost; lani so zgradili 333 novih zgradb, v prvi polovici letošnjega leta pa 188 stavb. — Vodja Hrvatov dr. Vladko Maček odpotuje 14. septembra v Belgrad, kjer se sestane z voditelji srbske opozicije. — Češka vojaška letala so pretekli teden preletela nemško mejo, radi česar je vložil Berlin v Pragi oster protest. — Na Madžarskem so ustanovili novo narodno-socialistično stranko. — Italijanske oblasti so pričele ostro nastopati proti judom. Na univerzah so uvedli „numerus clausus" za inozemske jude.

Viri in ovire družinske sreče.

Lepo je krščansko družinsko življenje. V krščanski družini je tiho veselje čiste sreče. In nič lepšega, nič srečnejšega ne moremo želeti našemu narodu kakor to, da bi ohranil neomadeževano družinsko življenje. Potem pa se ne bojimo zanj. Potem se ne bojimo za njegovo prihodnost. Iz neomadeževanega družinskega življenja bo izhajal rod za rodom, nepokvarjen in čist, in tak narod ima v sebi neizmerne moči. A tak narod ne pozna besede — razporoka. Zakaj razporoka je v nasprotju z vsem, kar je v družini lepega in srečnega.

Razporoka je v nasprotju z ljubeznijo. Bog sam je vsadil v človeška srca ta čut. Ljubezen, če je prava, blaži človeka, dela ga nesebičnega, zmožnega vsake daritve. Ljubezen premaga vse težave, olajša vsako breme, osladi vsako grenkobo. Taka je vsaka ljubezen: ljubezen stvari do Stvarnika, ljubezen prijatelja do prijatelja, ljubezen matere do otroka, ljubezen ženina do neveste. Tudi ta ljubezen je iz nebes in ima v sebi nekaj nebeškega. Sam Bog je izbral v Visoki pesmi to ljubezen za podobo svoje ljubezni do naše duše, a sveti Pavel jo primerja z ljubeznijo Jezusovo do sv. Cerkve. Sedaj pa vas vprašam: kakšna je ljubezen ženina in neveste, kakšna je zakonska ljubezen, če ni samo nagon in poželjivost? Ali je na obroke? Kaj je ljubezenskim obljubam najbolj tujega? Nezvestoba. Kaj je ljubezni najtežjega? Ločitev. Kaj si ljubezen najbolj obeta? Večno zvestobo. V teh obetih je božji glas. Nepokvarjeno srce čuti, da ni prava ljubezen, če ni večna. A z vsemi temi obljubami, s tem nepokvarjenim naravnim čutom je v živem nasprotju razporoka.

Razporoka je v nasprotju z zakonom. Ljubezen je združila srci v zakonsko zvezo, da bi si bila ženin in nevesta drug in družica, mož ženi drug, žena možu družica, drug drugemu pomoč v težavah, opora v slabosti, tolažba v bridkostih. Mož potrebuje ženo, žena potrebuje moža na poti življenja. Zato sta se združila. Zakon je torej zaveza, ki ju veže. Onadva sta dolžna poslej drug za drugega živeti. Ljubezen med njima ni več samo sladek čut, ampak dolžnost. Dolžna sta drug z drugim potrpeti, vsega se ogniti, kar bi moglo skaliti njiju soglasje, vse storiti, kar more utrditi njiju srečen sporazum. Razporoka pa pogazi dolžnosti, raztrga zaveze, uniči edinstvo src.

Razporoka je v nasprotju s prvim namenom zakona. Gotovo je skupno življenje moža in žene tudi namen zakona. A prvi namen ni. Bog je ločil spola, ker je hotel, da se po zakonu množi človeški rod in da oče in mati v vzajemni ljubezni in s skupno skrbjo vzgajata zarod. Zato je Bog dal očetu in materi tako veliko ljubezen do otrok, da bi se ta ljubezen ne ustrašila nobenih težav, ki jih prizadeva vzgoja. Vzgoja pa se ne konča tako kmalu. Kdaj pa človek res doraste, da ne potrebuje več očetove skrbi in materine ljubezni? Še z dvajsetimi leti komaj. Če je v družini več otrok, traja vzgoja leta in leta, dvajset, trideset in več let. Pravzaprav vse življenje živijo in skrbijo starši le za otroke. Še na smrtni postelji so sinovi in hčere njih misel in skrb. A kaj se to pravi? Kaj drugega nego to, da je razporoka v nasprotju s prvim namenom zakonske zveze. Razporoka pogasi dolžnosti starišev do otrok, raztrga srčno vez, ki veže otroke s stariši, uniči najčistejšo srečo otrok. Ali je za otroka večja sreča mogoča, kakor če ima nežno ljubečo mater in skrbnega očeta? Nekaj lepega, nekaj svetega se utrga v otroškem srcu, ko mati pusti očeta in gre za drugim, ali ko oče pusti mater in gre za drugo.

Sedaj razumemo, da temelji družinska sreča na zakonu in ne na razporoki. In kakor raste drevo le iz zdravih korenic, tako se množi in razvija narod iz zdravih in srečnih družin. Domoljub.

Domače novice

Moj dom.

Opomba: V zapuščini Primoža Košata, znanega narodnjaka na Žopračah ob Vrbi in sorodnika pevca Tomaža Košata, se je našla pesnitev, katere prve tri kitice se naslanjajo na našo „koroško himno" ostalih pet pa je najbrže Košatovo delo. Podajamo jih vsled njihove zanimive vsebine in posrečene ritmike:

Poglej čries gmajnico, ta čries izarco,
Je predragi dom z mojo zibalo.
Zibali so me mamica moja
In prepevljali haji, haja.

Sim pubič rastov tam, sim biv ja dro vesev,
Sim ktero pesem še zapev,
Al zdaj drugači je, ne prepevlov bom,
Zdaj ja ni več moj veseli dom.

Tam hiša očena, tam moja mamica,
Ah ko bi najdov še sedaj oba!
Al ne najdam več mojih starišov,
Za to otožno grem domov.

Tukaj ni moj dom, le popotnik sim,
Pride vse in gre in zibne kakor dim,
Jezus gre popried, tam perpravlat dom,
Da tudi jaz pri njam prebivav bom.

Podlistek

Jack London: P. Holeček:

Klic divjine.

(16. nadaljevanje.)

Tako so zmanjšali tovor za polovico, pa je bil še vedno dosti težek. Potem sta šla moža kupovat pse. Pripeljala sta jih šest, da jih je bilo skupaj štirinajst. Toda novi psi še niso nikoli vlekli sani in so bili po Bukovih mislih čisto za nič. Trije so bili kratkodlaki pinči, eden novofundlandec, dva pa iz pasme, ki je ni bilo mogoče določiti. Buk si je moral dosti prizadevati, da jih je naučil, česa ne smejo delati; kaj pa morajo delati, tega jim nikakor ni mogel vbiti v glavo. Vse to je obetalo slabo vožnjo. Ed in Karel pa sta bila drugačnega mnenja in sta s ponosom gledala na svojo veliko vprego. Vsak dan sta videla sani prihajati in odhajati, a nobena vprega ni štela štirinajstih psov. Nič nista pomislila, da je treba za mnogo psov jemati s seboj tudi mnogo živeža. Vedela sta pač vse bolje kakor drugi ljudje; zakaj izračunala sta si bila črno na belem: toliko psov, toliko dni in čim več psov, tem prej bodo tam. To je bilo vendar jasno ko beli dan.

Drugo jutro je vedel Buk dolgo vprego iz mesta. V vsej pasji družbi ni bilo prav nobene živahnosti in tudi Buk ni kazal niti trohice poguma. Štirikrat je že prevozil to dolgo pot med morjem in Doasnom. Zdaj je vedel, kaj ga čaka; zakaj bil je že v začetku vožnje smrtno utrujen. Vrhu tega je sprevidel, da se ne more zanašati na ljudi, ki so mu ukazovali. Saj mu je bilo jasno koj prvi dan, da ničesar ne znajo; po preteku nekaj dni je pa zvedel, da se tudi ne bodo ničesar naučili. Trajalo je včasih do polnoči, da so se utaborili, in pol dneva je minilo, preden so se odpravili na pot. Šotor so navadno naložili tako površno, da jim je med vožnjo desetkrat padel s sani.

Včasih so prevozili v enem dnevu samo polovico poti, ki so si jo bili namenili; nekateri dan pa sploh niso napravili koraka dalje. Pri takem ravnanju jim je seveda kmalu začelo primanjkovati živeža. Novi psi, ki se jim želodci še niso privadili majhnih deležev, so bili strašno požrešni; zato so jim že prve dni, ko trudne živali niso hotele vleči, podvojili prej preračunjeni delež, ker je Ed menil, da pridejo tako k moči. Mercedes je pa sodila, da dobivajo še vedno premalo; ker ni mogla brata pregovoriti, naj jim dá še več, je kradla ribe iz vreč in skrivaj krmila pse. Toda Buku in ostalim trpinom ni manjkalo živeža; treba jim je bilo samo miru in počitka.

Razsipno ravnanje z živežem se je kruto maščevalo in dnevom izobilja so kmalu sledili dnevi stradanja.

Nekega dne je zapazil Ed, da so porabili že nad polovico vsega pasjega živeža, dasi so prepotovali šele četrtino poti do Doasna. Zato je sklenil znižati dnevni obrok za polovico in se bolj podvizati. Prvo je bilo lahko, a drugo se ni posrečilo; psom namreč ni bilo mogoče hitreje teči in tudi oni sami niso nikdar mogli zjutraj pravočasno odriniti. Zato je šlo tudi nadalje vse po starem.

Prva žrtev je bil Dub. Vlekel je sani vestno in junaško do zadnjega; ali izpahnjena lopatica, za katero se ni živa duša zmenila, se je pri težkem delu slabšala od dne do dne in nekega jutra ga je moral Ed ustreliti.

Psi novinci, ki so prišli nedavno z juga in še niso bili vajeni vleči težkih sani po ledenih potih severnih krajev ter pri tem težkem delu stradati, so zdaj, ko so dobivali polovico manj hrane, kmalu popolnoma obnemogli. Prvi, ki so ga našli nekega jutra mrtvega, je bil lepi novofundlandec; v nekaj dneh mu jih je sledilo v smrt še ostalih pet. Ostali pa so bili živi okostnjaki, ki niti udarca z bičem niso več dobro čutili in so se bolečin komaj še zavedali.

Tudi ljudje so se v teh težkih razmerah spremenili. Potovanje po severnih krajih ni bilo tako romantično in prijetno, kakor so pričakovali; zdaj so spregledali in to jim je tisto malo dobre volje, kar so je še imeli, popolnoma pokvarilo. Mercedes ni nič več jokala nad psi; morala je objokovati sebe in svojo žalostno usodo. Včasih še celó zakuriti niso utegnili, ker se niso mogli zediniti, kdo naj naseka suhljadi in drv in kdo naj ukreše ogenj. Tedaj so seveda postavili šotor samo na pol in ubogi psi so morali brez večerje spat. Seveda tudi potem še ni bilo miru, zakaj oni trije so kričali in se zmerjali še pozno v noč.

Tam čier se sučajo lepe zvizdice,
Rev ne bo več tam, ne sovžičice,
Tam žvahta zvo obivno se skupaj veseli
In vse nas za seboj želi.

V nebesih je moj dom, svit sreče mi ne da,
Zato jez nisem več ta svatà,
Mene se vse mrzi, vse ostudno zdi,
Kir tukaj prave sreče ni.

V nebesih je moj dom, čier Jezus krono da,
Neminlivo krono večna veselà,
V nebesih sim doma, v nebesa prit želim,
Zato jes skrbov bom, da jih dobim.

Tam spet najdov bom oča mamico,
Mojga brata inu sestričico,
V društvi zvolenih spet prepevlov bom,
Oh daj nam Bug te večni dom!

Poroka. V nedeljo dne 31. avgusta se je poročil v slovenski cerkvici v Celovcu g. Tone Miklav, posestnik v Prible vasi in dolgoletni predsednik „Slovenskega izobraževalnega društva" v Dobrli vasi z gdč. Marijo Bošank iz Sinče vasi. Čestitamo!

Romarjem k Mariji v Trnju v Železni Kapli sporočamo, da bodo tudi letos vozili posebni vlaki na Veliko Gospojnico, na Malo Gospojnico in nedeljo Marijinega imena zjutraj ob 7. uri iz Sinče vasi. Popoldne pelje tudi posebni romarski vlak iz Železne Kaple. V nedéljo 14. avgusta, dan pred Veliko Gospojnico, bo zvečer nočno češčenje Najsvetejšega s sv. mašo in obhajilom po polnoči. Vabljeni k Mariji v Trnju!

Grob sv. Heme v Krki obiščejo 20. in 21. avgusta romarji iz ljubljanske škofije. V soboto opoldne si bodo najprej ogledali Celovec, nato se odpeljejo s parniki k Mariji na Otoku, kjer bodo večernice. V Krko dospejo proti večeru. Tam bo najprej pridiga, nato lurška procesija ter spovedovanje. — V nedeljo zjutraj bo več sv. maš in ob 7. uri pridiga in daruje sv. mašo prevzv. škof dr. Gregorij Rožman. V nedeljo zvečer se romarji preko Gospe Svete vrnejo v domovino.

Bleiburg—Pliberk. Tam v Podkraju, pod sivo Peco, je rastel in pel Kranjc Tevžej, danes prvi tenorist pliberškega pevskega okrožja. Malo nižje spodaj pa je cvetela roža, Žibernikova Micka. Med mladima človekoma se je užgala ljubezen, ki je vodila k zaključku, da sta v nedeljo dne 31. t. m. zvečer stopila pred božji oltar in si obljubila večno zvestobo. Postala sta mož in žena. In po stari domači navadi se je vršila v gostilni pri Brezniku vesela „ovset". Bila je zares prav domača in vesela svatovščina. Poleg številnih gostov se je zbralo tudi veliko njunih prijateljev, ki so s petjem povzdignili razpoloženje in proslavili važni dan v življenju mladega para. Tevžeju in Micki na življenski poti mnogo srečnih dni!

St. Veit im Jauntale—Št. Vid v Podjuni. Lep dan nam je naklonilo nebo, ko je v nedeljo dne 24. avgusta praznovala naša fara 25letni mašniški jubilej svojega župnika preč. g. Feliksa Zulechnerja. Fantje in dekleta so že na predvečer slovesnosti nadeli cerkvi praznično oblačilo, da je vsakogar prijetno iznenadila, v nedeljo zjutraj pa je množica faranov priredila jubilantu najprvo prisrčen sprejem: domači pevski zbor ga je pozdravil s pesmijo Zadoni nam, zadoni..., belo oblečena deklica mu je po ljubki deklamaciji izročila šopek belih rož, bogoslovec Tone Wutej pa je pozdravil srebrnomaška v imenu hvaležne fare, končno so zapeli še pevci: Slavni mašnik bod pozdravljen. Nato smo se odpravili v sprevodu pod slavolokom v cerkev, kjer so imeli mil. g. prošt Benetek slavnostni govor o vzvišenem in težkem duhovniškem poklicu. Nato je daroval naš jubilant svojo srebrno mašo, katero je spremljal moški zbor s prekrasnim petjem in jo zaključil slavospev: hvala večnemu Bogu, ki ga je zapela vsa cerkev.

St. Stefan bei Globasnitz—Šteben pri Globasnici. V naši majhni fari smo prejšnji mesec ustanovili kar tri nove družine. Kovačev Lukej si je poiskal nevesto kar v soseščini in jo peljal pred oltar, Micko Ferra, Gomernikovo v Štebnu. Šuštarjev Franc pa je šel malo dalje; njegova žena je postala Homarjeva Barbika v Slovenjah. In končno si je izbrala moža še Canklnova Naca, in sicer Grešnikovega v Rinkolah. Bilo srečno!

Silno neurje v okolici Grebinja. V soboto dne 30. julija je letos že drugič divjala v grebinjski okolici strašna nevihta, ki je napravila ogromno škodo na polju in po gozdovih. Silen veter je podiral največja in najmočnejša drevesa, plazovi so zasuli mestoma poti in ceste, vode prej neznatne so namah prestopile bregove in se razlile čez polje in travnike. Vmes pa je padala debela toča. Na cesti proti Labuški dolini so morali v soboto promet ukiniti in šele v nedeljo so popravila ceste napredovala tako daleč, da se je promet mogel zopet v redu vršiti.

St. Kanzian—Škocijan. Na dan sv. Ane smo imeli v Škocijanu kar tri pogrebe: Najprvo smo položili k večnemu počitku staro Pušnikovo mater Marijo Paternuš. Rajna je bila vzgledna in verna žena. Nato smo se poslovili od pridnega delavca Jakoba Mihelič, Seničnika na Sedlu. Popoldne pa so zvonovi zvonili v zadnji pozdrav stari materi iz znane Rušove hiše v Zgornjem Podgradu. Naj počivajo v miru! — Župnik Poljanec se je 2. avgusta vrnil domov na okrevanje.

Nabori. Naborni komisiji se imajo predstaviti fantje letnikov 1914 do 1916, ki so že bili pregledani in spoznani sposobnim za službo z orožjem ali brez orožja, a še niso bili vpoklicani, letnika 1917 vsi in prostovoljci. Naborna komisija uraduje 29. avgusta v Pliberku od 8. naprej za občine: Pliberk, Bistrica pri Pliberku, Libeliče, Libuče, Blato in Žvabek; 30. avgusta v Dobrli vasi za občine: Dobrla vas, Galicija, Globasnica in Rikarja vas; 31. avgusta v Dobrli vasi za občine: Železna Kapla, Škocijan, Žitara vas in Bela; 1. septembra v Velikovcu za občine: Djekše, Grebinj, Vovbre in Št. Peter; 2. septembra v Velikovcu za občine: Pustrica, Ruda, Tinje, Velikovec in Važenberg. Okraj Celovec okolica: 18. avgusta v Celovcu za občine: Žrelec, Grabštanj, Hodiše, Kotmara vas in Bilčovs; 19. avgusta v Celovcu za občine: Žihpolje, Otok in Medgorje; 20. avgusta v Celovcu za občine: Zgornja Vesca, Pokrče in Radiše; 24. avgusta v Celovcu za občine: Št. Tomaž, Škofiče in Vetrinj; 8. septembra v Borovljah za občine: Bistrica v Rožu, Šmarjeta v Rožu, Medborovnica, Svetna vas, Slovenji Plajberk in Sele; 9. sept. v Borovljah za občino Borovlje. Okraj Šmohor: 29. avgusta v Šmohoru za občine: Brdo, Goriče, Št. Štefan na Zili in Blače. Katere listine je treba predložiti naborni komisiji in vse druge formalnosti upravičenci razvidijo iz lepakov ali pa se morejo informirati pri občinskih uradih.

Izmenjava jugoslovanskih in nemških študentov. Društvo prijateljev Nemčije v Zagrebu je organiziralo počitniško izmenjavo nemških in jugoslovanskih študentov. V Zagrebu je že skupina nemških študentov iz Oraniensteina, ki so nastanjeni pri onih zagrebških rodbinah, ki so priglasile svoje sinove za počitnice v Nemčiji. Jugoslovanski študenti so se pripeljali te dni na Koroško, odkoder potujejo z avtobusom skozi vsa večja mesta južne Nemčije do Oraniensteina, kjer ostanejo en mesec. Društvo namerava tako počitniško izmenjavo študentov organizirati vsako leto.

Pametna odredba. Državni namestnik v Avstriji je izdal 14. julija t. l. odredbo, glasom katere smejo delavci v poljedelskih obratih pred žetvijo zapustiti svoje službeno mesto proti volji delodajalca le s posebnim dovoljenjem urada za posredovanje dela. Delavci, ki pestopijo določila te odredbe, se lahko izključijo iz vrst brezposelnih podpiranih za 12 tednov.

Dnevno 1400 pisem na Bürckela. Državni komisar pokrajinski vodja Bürckel je izdal naslednji proglas: Moj urad izkazuje dnevno povprečno sprejem 1400 pisem in približno 700 obiskovalcev. Na podlagi te ugotovitve bo lahko celokupni javnosti razumljivo, če se obračam do vseh s prošnjo, da se obrnejo v vseh primerih najprej na okrajno in pokrajinsko vodstvo. S takim postopkom bo tudi omogočeno, da se bodo vse zadeve hitreje reševale.

Drobiž. V okvirju sportnih prireditev ob Vrbskem jezeru je bila otvorjena pretekli teden ob navzočnosti državnega namestnika Seyss-Inquarta in drugih dostojanstvenikov v Celovcu razstava „Koroška umetnost v 19. in 20. stoletju". Na razstavi so zastopani vsi pomembnejši koroški umetniki. — Dne 5. avgusta je izbruhnil ob 11. uri dopoldne v podstrešju „Reinerhofa" v Celovcu ogenj, ki so ga gasilci celovške požarne brambe po dveurnem delu zopet podušili. — Kovance po 1 in 5 mark je spretno ponarejal delavec Anton Krobat iz Hodiš. Pa ni imel sreče, ker je že pod ključem. Izgovarja se z revščino. — Poročilo policijskega komisarijata v Celovcu navaja 123 prometnih prestopkov v zadnjih dveh tednih. — Glasom odredbe notranjega ministra veljajo nemški predpisi za potne liste od 15. avgusta t. l. naprej tudi v Avstriji. — Državna vlada je dala ponovno Avstriji 5 milj. mark za gradnjo novih stanovanj in popravo starih. — Mariji Skubl iz Žvabeka je strela težko poškodovala desno oko.

Naša prosveta

Dr. V. Meršol:

Skrb za dedno zdravo potomstvo.

(Konec.)

Že pred svetovno vojno, še bolj pa v zadnjih desetletjih se je po raznih državah začela poudarjati rasna ali plemenska higijena ali veda o zdravstvenem zboljšanju plemena. Izdani so bili razni zakonski predpisi z namenom, da se čim bolj omeji razmnoževanje manjvrednega prebivalstva, da se čim bolj prepreči naraščanje duševno bolnih. V podrobnosti teh predpisov, od katerih so nekateri v nasprotju z naravnim pravom in z vero, se tu ne moremo spušati.

Tudi za nas Slovence so Mendelova odkritja zelo važna. Tudi mi ne smemo ostati brezbrižni nasproti dognanjem in zahtevam evgenike, saj ravno maloštevilni narodi potrebujejo čim večji odstotek telesno in duševno zdravega naraščaja, saj za maloštevilne narode vsako naraščanje števila manjvrednih ter telesno in duševno bolnih nujno vodi k propaganju in slabi narodovo odporno silo. Tudi pri nas je veliko število dedno obremenjenih in duševno bolnih, katerih število bo treba zmanjšati; na drugi strani pa so razsejane lepe telesne in duševne lastnosti in vrline, ki jih bo treba razmnožiti. Slovenski fant in dekle, ki se mislita poročiti, prav gotovo želita, da bi imela zdravo in sposobno potomstvo; prav gotovo z grozo mislita na razne njima znane primere duševno bolnih ali sicer manj vrednih otrok, ter prosita Boga, da bi ne imela takega potomstva. Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal, velja tudi v tem primeru.

Pred vstopom v zakon v večini primerov govori srce, včasih je to tudi vprašanje premoženja. Vse premalo pa se misli za zdravstveno vprašanje. In vendar je vprašanje telesnega zdravja obeh zakoncev najbolj važno, ker samo zdrava zakonca moreta imeti zdravo potomstvo. Zato si izberita, slovenski fant in mladenka, zakonskega druga iz rodovine, v kateri ni in ni bilo dednih bolezni, predvsem ne duševnih, pa tudi ne bolezenskih nagnjenj!

Če si lovec in kupuješ psa, se boš zanimal za njegov rodovnik, iskal boš psa, ki je čiste pasme. Pri kupovanju konja vprašuješ po rodovniku. Kaj tega ne boš storil pri izbiranju svojega bodočega življenjskega druga, ko veš in moraš vedeti, da je od vprašanja zdravja njega in njegovega rodu od visna tvoja življenjska sreča, odvisno pa še prav posebno zdravje tvojih bodočih otrok. In tem pač želiš, da bodo zdravi, da ne bodo dedno obremenjeni, da ne bodo imeli duševnih bolezni.

Posebno usodepolni za potomstvo so zakoni med bližnjimi sorodniki. Malenkostni, skoraj neopazni nedostatki se po združitvi istokrvnih rodnih kali močno povečajo v potomcih, pri katerih se večkrat javljajo nakaznosti in druge posledice bližnje sorodnosti roditeljev. Zato je cerkveno omejevanje zakonov med bližnjimi sorodniki tudi z zdravstvenega stališča še prav posebno na mestu.

Zato pa se bo moral prej ali slej izvajati zakon, ki odreja splošen zdravniški pregled ženina in neveste pred poroko glede na telesno in duševno zdravstveno stanje, pa tudi glede na dedno obremenjenost obeh. Dokler ni to izvedeno, bo previden in pameten ženin, ki si želi zdravega in dedno neobremenjenega naraščaja, šel sam k zdravniku, da ga pregleda in opozori na eventualne telesne napake; zahteval pa bo poleg tega, da gre k zdravniku tudi nevesta. Prav gotovo je grdo in brezobzirno nasproti svojemu bodočemu zakonskemu drugu, če stopi kdo v zakon bolan in to vedoma. Skrb za zdrav rod in dedno zdravo potomstvo naj bo vsem zakoncem ena glavnih dolžnosti!

Našim društvom! Prosvetne organizacije so sprejele od opolnomočenega za društvene zadeve pri dež. vodstvu nar. soc. stranke poziv, naj vpošljejo svoja pravila. Društva so se pozivu ali neposredno ali potom prosvetne centrale odzvala. Naročamo društvom, naj tudi bodočim željam in navodilom takoj ustrežejo in **sicer nujno potom pisarne Slovenske prosvetne zveze, ki bo v vseh organizacijskih zadevah radevolje posredovala.**

Gospodarski vestnik

Gospodinjah ob nedeljah.

Kmečka gospodinja ne pozna oddiha. Zanjo ni nobenih počitnic, ne poleti, ne pozimi. Še nedelje in prazniki se le malo ločijo od delavnikov, saj ima komaj čas, da gre v cerkev; o pravem nedeljskem počitku, kot ga poznajo drugi poklici, pa ni govora.

In vendar je kmečka gospodinja oddiha vsaj tako potrebna kakor mestna. Počitnic si sicer ne more privoščiti, toda skrb za svoje zdravje ji nalaga dolžnost, da se vsaj ob nedeljah in praznikih malo odpočije. To ni prav nič težko ali nemogoče, treba je samo malo dobre volje ter nekaj uvidevnosti drugih družinskih članov. Izvesti bi se dal nedeljski počitek gospodinje na več načinov.

1. Ako je več ženskih članov družine pri hiši, se vrste med seboj, da dela vsako nedeljo ali praznik samo ena moč.

2. Gospodinjska dela se po možnosti porazdele med posamezne družinske člane, da vsak opravi po svojih močeh nekaj dela in s tem razbremeni gospodinjo.

3. Ako je gospodinja za ženska dela sama, tedaj se delo uredi tako, da v nedeljo počiva. Poenostavi jedilnik, in kar se da, naredi že v soboto.

Ako je več žensk pri hiši, s tem ni nikakor rečeno, da mora gospodinja delati kakor ob delavnikih, druge so pa več ali manj proste, če ne drugače vsaj popoldne. Še v mestu se vrstita gospa in služkinja, če so pri hiši manjši otroci. Na ta način je prosta vsaka vsaj vsako drugo nedeljo. Včasih pa so v družini starejše hčere ali kaka sorodnica. V takem primeru se sporazumno določi red, po katerem se vrste ženske za gospodinjsko delo ob nedeljah in praznikih. Vsaka, ki je po tem redu na vrsti za nedeljsko delo, pripravi že lahko kaj v soboto ali že prej, da na ta dan nima preveč opravka.

Če ni možno prepustiti gospodinjstva samostojni pomočnici, si pomaga gospodinja drugače, da pride do zasluženega počitka. Dosti je gospodinjskih opravil, ki jih lahko narede otroci. Gospodinja pametno ravna, ako na ta način uvaja otroke v gospodinjstvo. Ti ji potem že od malega dalje lahko mnogo odpomorejo in tudi ob nedeljah prevzame vsak izmed njih delček gospodinjskih dolžnosti ter tako pripomore materi, da nekoliko več počiva kakor bi sicer. Če pa gospodinja res nima nikogar, ki bi si vsaj enkrat na teden priskočil malo na pomoč, ji more pomagati samo njena lastna iznajdljivost. Predvsem mora skrbeti za to, da bo vse, karkoli je mogoče, opravljeno in pripravljeno že v soboto. Že v soboto je treba nanesti drv, vode in drugih potrebnih predmetov za nedeljo, popraviti temeljito stanovanje, pripraviti vse, kar se bo kuhalo v nedeljo, urediti perilo za družino itd. Za kosilo se pripravi prav lahko kaj takega, da ni treba stati cel dopoldne pri štedilniku. Zelenjava se pripravi že prejšnji dan in če je treba kaj speči, se napravi to že med tednom, oziroma v soboto. Tako je kosilo hitro gotovo, večerja pa bodi mrzla, kot je to že marsikje navada. Zdravilna sadna večerja je sedaj poleti posebno priljubljena in je napravljena v par minutah.

Nespametna je gospodinja, ki se muči vse nedelje, drugi pa počivajo. In kako kruto je od drugih družinskih članov, ako gledajo gospodinjo vsako nedeljo, kako se trudi, sami pa mirno počivajo, posebno sedaj v hudi poletni vročini. Če pa si gospodinja pribori vsaj nekaj počitka na teden, bo to gotovo v korist njenemu zdravju in s tem vsej družini, ki ima v gospodinji največjo oporo.

H. Š.

Nabiralci v gozdu morajo imeti legitimacijo. Nabiralci črnic, jagod, gob, zelišč in korenic v gozdu morajo imeti za to posebno dovoljenje od gozdne uprave. To dovoljenje izdaja proti vplačilu 50 pfenigov pristojna gozdna uprava ali pa občinski urad. Posebej je treba pripomniti, da dovoljenje za nabiranje suhih vej oziroma drv še ne zadostuje za nabiranje jagod, gob itd., za katero je potrebna posebna izkaznica. Nabiranje gozdnih dobrin brez izkaznice je prepovedano in se strogo kaznuje. Izkaznica velja za eno nabiralno perijodo in jo naj nabiralec nosi vedno pri sebi, če ne lahko doživi nepotrebne neprilike.

Čebula ima zelo veliko vitaminov. Zato je zelo priporočljivo jesti posebno mlado čebulo. Izvrstna je čebula, če namažeš kruh s sirovim maslom ali kislo smetano in ga obložiš še s tenko narezano čebulo. Če popiješ zraven še skodelico mrzlega mleka, ti ne bo nič dišalo iz ust po čebuli.

Muhe v hlevu preganjajo z modro svetlobo. Z apnenim mlekom, kateremu smo prideli nekoliko modre barve, namažemo vsa okna. Kmetje, ki so navedeno sredstvo preizkusili, trdijo, da vpliva modra svetloba ugodno na živali. Bolj so zdrave, rajši jedo in trdneje spijo, pridobivajo na teži in laže okrevajo na bolezni. Muhe pa modra svetloba utruja in odganja.

Dobre knjige za gospodinje. Zdaj je pravi čas, da začnete z vkuhavanjem sadja in zelenjave za porabe vaše kuhinje v zimskih mesecih. Naši vrtovi in trgi so prav zdaj v obilici založeni s temi dobrotami in kar je glavno — dobe se po nizki ceni, tako da si jih vsakdo lahko oskrbi za svoje potrebe. Saj je znano in zdravniško dokazano, da je rastlinska prehrana najbolj zdrava, našemu telesu neobhodno potrebna, ker vsebuje največ vitaminov, ki so za redno funkcioniranje našega organizma nepogrešljivi. Zato naj bo v teh mesecih prva in največja skrb vsake gospodinje, da si preskrbi dovolj konservirane (vkuhane) zelenjave in sadja. Obilo praktičnih nasvetov in navodil pa dobite za to delo v knjigi strokovnjaka M. Humeka „Sadje v gospodinjstvu", katera je poleg „Slovenske kuharice" naša najvažnejša gospodinjska knjiga. „Sadje v gospodinjstvu" stane nevezana 24 din, vezana 32 din, in se naroča pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Vsakemu svoje. Otrobe krmimo govedi, moko za krmo pa svinjam, ne pa obratno, kar se večkrat zgodi. Svinja s svojim preprostim želodcem ne more otrobe, ki so bogatejši na vlaknu, tako dobro izrabiti kot govedo. Medtem ko mlečna krava izrabi od redilnih snovi pšeničnih otrobov 72%, jih more svinja samo 60% izrabiti. Na vlaknu slabše in bolj močnate moke za krmo pa se dajo zelo dobro uporabiti v svinjskem hlevu kot nadomestilo za zdrob pri pitanju in pri reji.

Sredstvo proti živinskim brencljem. 75 delov 96 procentnega špirita razredčimo s 75 deli vode in pomešamo s 50 deli mrčesnega praška. Vse skupaj pustimo pri sobni temperaturi teden dni stati in včasih stresemo. Po tem času sredstvo filtriramo in pomešamo z malo količino evkaliptičnega ali nageljnevega olja. S to tekočino namažemo živino. Zelo neprijeten je brencljem duh pelinovega soka, s katerim lahko pomažemo živino in opravo.

V Berlinu so pretekli teden plačali za 100 dinarjev 5.63, za 100 lir 13.07, za 100 zlotov 47.01, za 1 dolar 2.46, za 100 fr. frankov 6.84, za 100 švic. frankov 58.85 in za 100 čehoslovaških kron 8.73 mark.

Zanimivosti

Po tisočih letih.

Geologi — učenjaki, ki se bavijo s sestavo zemlje — so že davno dognali, da je bila nekoč Amerika po celini zvezana z Evropo. Nekoč Atlantskega oceana ni bilo in so tedanji ljudje lahko po suhem korakali preko suhe luže v Ameriko. Podjetnejši učenjaki skušajo na podlagi sedanjih morskih globin sestaviti neke vrstve zemljevid pogreznjenega sveta, ki ga nazivajo Atlantido. Trdijo namreč, da se je ta ogromna pokrajina pred davnimi tisočletji vsled mnogih vplivov začela pogrezati in upadati kakor sušeče se jabolko in se je nato napolnila z vodo, ki ji danes pravimo morje. Še vedno kaže morsko dno sledove nekdanjih gorovij in dolin. Prav so jsto mogli geologi dognati tudi glede posameznih prelivov v Jadranskem morju, ki so le potopljene doline.

Iz Anglije prihaja vest, da so tamošnji učenjaki ugotovili, da se tudi angleško otočje počasi in nevidno pogreza v morje. Za vsakih sto let se angleška celina pogrezne za četrt metra v globino. V 530 tisočih letih bodo po računih angleških učenjakov izginili v morju tudi najvišji vrhovi škotskega gorovja.

Kmalu nato se je pojavilo mnenje, da se z Anglijo vred počasi „potaplja" tudi vsa evropska celina in da spet vstaja na površje pogreznjena Atlantida. Že so ugotovili, da se tudi morsko dno ponekod dviga. Tako se je v znanstvenem svetu uveljavila teorija, da vlada med suho zemljo in morjem ravnotežje. Kakor hitro se je kjerkoli na morju potopil kak otok, se na drugem mestu pojavi drugi. Če se torej pogreza vsa celina, raste v isti meri morsko dno. Drznejši učenjaki celo trdijo, da je tudi v tem videti modrost matere narave in njenih nedoumljivih zakonov. Čim se suha zemlja izčrpa in nima več v sebi snovi za rast in življenje, že se pojavi druga, deviška zemlja, ki daje novo rast in brstje. Tako so tudi mogli razumeti, zakaj se nahajajo celo v najvišjem gorovju sveta, v Himalaji, okameneli ostanki morskih živali. Proces padanja in dviganja zemeljske površine se po geološkem merilu vrši zelo hitro, to se pravi: v tisočih in desettisočih letih za meter ali dva, v stotisočih letih pa za sto in tisoč metrov.

V Kalifornijo je letel, pa pristal na Irskem. Američan Corrigan je pred tedni zasedel staro letalo in hotel preleteti progo New York—Los Angeles. Letalo je imenoval staro škatljo, ker ga je kupil za borih 900 dolarjev. S seboj ni vzel ne radioaparata , ne padala in ne čolna. Ko se je dvignil s svojo „škatljo" od tal, so začudeno ugotovili, da je izbral nasprotno smer. Po 28 urah je pristal namesto v Kaliforniji na — Irskem. Ko je stopil na neznana tla, je imel pri sebi košček čokolade, star jopič iz suknja in 11 dolarjev. Presenečen — vsaj navidezno — je zaznal, da je priletel v Evropo in tako postal junak Oceana. Domala bi ga bili na Irskem zaprli, ker ni imel seboj nobenih listin. Zaplenili pa so njegovo letalo in mu vzeli za mesec dni dovoljenje za polete. Došlega v Ameriko je množica navdušeno sprejela, četudi nihče ne more verjeti, da bi bil slučajno zašel preko oceana na oni svet v Evropo.

Loterija v Avstraliji slovi po nenavadnem glavnem dobitku. Vsaj ona, ki jo je priredila sirotišnica mesta Winton. Pravila določujejo, da smejo kupovati srečke samo mladi, samski možje, stanejo pa 20 funtov šterlingov. Glavni dobitek je 20letna lepotica iz najboljše hiše v mestu in še obljuba prireditvenega odbora, da krije vse stroške poroke in opremi mlademu paru lepo stanovanje. Žrebanje bo v tednu dni, medtem pa se množijo vprašanja po nevesti. Prireditelji izdajajo samo to, da je nevesta lepa, plavolasa in poštena, ostalo pa da bodo igralci izvedeli na dan žrebanja.

Največja doslej poznana zvezda nosi ime „Kapela" in se nahaja od zemlje oddaljena okroglo 500 bilijonov kilometrov ali 55 svetlobnih let. Njena temperatura v sredini znaša 7 milijonov stopinj. Zvezda sestoji vsa iz snovi, ki ni gostejša od našega zraka. Zvezda izgubi vsako sekundo 500 milijonov ton svoje teže, a velikanka si to izgubo lahko privošči, ker je štirikrat večja od našega sonca in bo izčrpala svojo materijo šele v 500.000 milijonih letih.

To je razbojnik. Budimpeštanska hranilnica je imela na binkoštni torek svojevrsten poset. Pri vratih se nenadno pojavi črno maskiran mož, ki zavpije nad slugom, naj dvigne roke, sicer ga ustreli. Mož nato potisne slugo v umivalnico. Istotako ustrahuje črni prihajajoče uradnike ter jih zapira v garderobo, omare in — stranišče. Nato se loti železne blagajne, pri čemer ga moti pismonoša in za njim neka stranka. Po kratkem procesu romata oba v umivalnico k slugi. Medtem ko se razbojnik ruje z blagajno, začnejo zaprti uradniki z razbijanjem oken opozarjati ljudi na ulici na rop. Celih deset minut še preteče, da se pojavi prvi policaj, ki oprosti zaprte reveže ter ugotovi, da razbojnik ni prišel do denarja, a da jo je srečno odkuril.

Kako se varujemo strele. Zelo razširjeno je mnenje, da je bivanje v gozdu med nevihto nevarnejše, kakor na prostem polju. Toda številke o strelah, ki so ubijale ljudi in živali, dokazujejo, da je to mnenje zmotno. Razen tega je mogoče to zmoto dokazati tudi z znanstvenimi dognanji. Znani so namreč nešteti primeri, da je treščilo v ljudi, ki so stali med nevihto na prostem polju nekoliko sto metrov od gozda. Tu bi lahko domnevali, da je bližni gozd zakrivil nesreče. Številke pa govore, da v gozdove s prilično enako visokimi drevesi zelo redko udari. Nevarni so gozdovi le tedaj, če imajo posamezna drevesa, ki svojo okolico po višini prekašajo ali pa če so med drevesi nekje večji presledki. Enako je s samotnim človekom, ki stopa po polju. Njegova, čeprav neznatna višina vendar zadostuje, da poveča električno napetost. Zato pogosto priporočajo, naj se edinci v ravnini med nevihto vležejo na tla. Pod nekimi pogoji je bivanje v gozdu med nevihto celo ugodno, kajti blisk udari po večini v drevesni vrh in švigne ob deblu v zemljo, ne da bi škodoval neposredni okolici.

Vzrok. Dekle: „Ne vem, zakaj me obraz vedno tako peče." — Zdravnik: „Recite svojemu fantu, naj se bolje brije!"

Mark Twain:

KRALJEVIČ IN SIROMAK

24.

Edward se v tem hipu ni mogel spomniti, kam je že bil skril pečat, ko pa ga je Tom spomnil na nekatere podrobnosti, ki so se dogodile tisti usodni večer, je pečat takoj našel! Edward je pregnal Hertforda, Norfolka pa postavil za prvega lorda, Toma in Hendona pa je po kraljevsko obdaril. Mladi kralj je obljubil, da bo vladal svojemu narodu pravično, ker je sam spoznal vso bedo in krivice med siromaki.

Kajža, ki bi bila pripravna za mizarsko obrt, se vzame v najem. Ponudbe na upravo lista. 46

Malo posestvo z 2.50 ha površine blizu Rožeka se radi družinskih razmer ugodno proda. Naslov v upravi lista. 47

Za S 5 na mesec dobavlja 54
posnemalnike
Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164
Ceniki zastonj Zastopniki se iščejo

Za uredniški del lista odgovarja Dkfm. Vinko Zwitter. Za oglase: Rado Wutej. Založnik: Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna: A. Machat i. dr., Wien, V., Margareten platz 7.